CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL G. F. MANCINI VAN 13 JANUARI 1983 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

1. Een onderneming die zich bezig houdt met de verwerking en verhandeling van granen, heeft bij het Hof een schadevordering ingesteld tegen de Europese Economische Gemeenschap. Zij beklaagt zich erover, de aan de produktie van maisgritz verbonden restitutie bij uitvoer in de jaren 1976 en 1977 niet te hebben ontvangen. Deze zaak is er één van een reeks over hetzelfde onderwerp, in het kader waarvan het Hof reeds tal van arresten heeft gewezen waarin de niet-contractuele aansprakelijkheid van de Gemeenschap is erkend (zie de inhoudelijk identieke arresten van 4 oktober 1979, zaak 238/78, Ireks-Arkady, Jurispr. 1979, blz. 2955, gevoegde zaken 241, 242 en 245-250/78, DGV e.a. — waaronder de huidige verzoekster —, Jurispr. 1979, blz. 3017; gevoegde zaken 261 en 262/78, Interquell Stärke-Chemie, Jurispr. 1979, blz. 3045; gevoegde zaken 64 en 113/76, 167 en 239/78, 27, 28 en 45/79, Dumortier e.a., Jurispr. 1979, blz. 3091) en bepaalde aspecten van die aansprakelijkheid zijn omschreven (zie bijvoorbeeld het arrest van 27 januari 1982, gevoegde zaken 256, 257, 265, 267/80 en 5/81, Birra Wührer e.a., Jurispr. 1982, blz. 85, inzake de verjaring, en het arrest van 19 mei 1982, gevoegde zaken 64 en 113/76, 167 en 239/78, 27, 28 en 45/79, Dumortier e.a., Jurispr. 1979, blz. 3091, over het tijdstip waarvan bij de begroting van de schade moet worden uitgegaan).

In het onderhavige geval, dient het Hof enkel het schadebedrag te bepalen, maar hierbij rijzen ingewikkelde problemen, verband houdend met de regels die de cessie van de uit de onrechtmatige daad van de Gemeenschap voortvloeiende schuldvorderingen beheersen. Het zijn deze problemen nu, waarom het thans gaat: de vraag is, of, op welke wijze, en binnen welke grenzen het gemeenschapsrecht de cessie van voornoemde vorderingen regelt. Uitgangspunt van het onderzoek zal zijn het reeds aangehaalde arrest in de zaak Ireks-Arkady; het Hof heeft daarin immers verklaard dat de cessionaris bevoegd is een schadevordering in rechte geldend te maken wanneer voor misbruik van cessie niet valt te vrezen.

Ik vat de feiten kort samen.

Bij akte van 10 november 1978 heeft de commanditaire vennootschap Contifex & Co. KG de Europese Economische Gemeenschap voor dit Hof gedaagd en gevorderd dat deze ertoe zou worden veroordeeld haar als schadevergoeding een bedrag van ongeveer DM 312 000 te betalen, vermeerderd met rente ad 6 % vanaf de instelling van het beroep. Deze vordering was gebaseerd op een nalaten van de Commissie, die, hoewel zij daartoe verplicht was, genoemde vennootschap geen uitvoerrestituties had betaald. Bij het reeds aangehaalde tussenarrest van 4 oktober 1979 in de gevoegde zaken 241, 242 en 245-250/78 (DGV e.a.) heeft het Hof de Gemeenschap veroordeeld tot betaling aan de verzoekers, en dus ook aan Contifex, van „bedragen

1 — Vertaald uit het Italiaans.

overeenkomende met de restituties bij de produktie van gritz voor bierbrouwerijen, waarop de onderscheiden ondernemingen aanspraak hadden kunnen maken, indien men in het tijdvak van 1 augustus 1975 tot 19 oktober 1977 wegens het gebruik van mais voor de fabricage van bierbrouwerijgritz op dezelfde restituties aanspraak had kunnen maken als wegens het gebruik van mais voor de zetmeelfabricage." Tevens gelastte het Hof dat de partijen „binnen twaalf maanden na de uitspraak van [het] arrest ... een becijfering ... van de in gemeen overleg vastgestelde schadevergoedingsbedragen" zouden overleggen, en dat zij, „mochten zij zich niet kunnen verenigen", binnen dezelfde termijn hun berekeningen zouden indienen.

Deze termijn werd herhaaldelijk verlengd, maar tenslotte deelde de Commissie, in akkoord met de Raad, op 7 oktober 1981 aan het Hof mee, dat zij erkende aan Contifex de schadevergoeding schuldig te zijn die deze met haar beroep van 10 november 1978 had gevorderd. Tegelijkertijd deelde de Commissie evenwel mee, dat zijzelf een vordering op Contifex had in verband met de terugvordering van niet-verschuldigde bedragen die de Duitse instanties (Hauptzollamt Hamburg-Jonas) in de jaren 1976 en 1977 als uitvoerrestitutie aan Contifex hadden betaald. Die schuldvordering, waarvan het bedrag het door haar verschuldigde ruimschoots overtrof, was haar op 10 augustus 1981 door de Duitse instanties gecedeerd. Op grond daarvan stelde de Commissie dat haar eigen schuld aan Contifex moest worden geacht te zijn tenietgegaan door compensatie met de hogere schuldvordering die zij op Contifex had.

Bij memorie van 17 november 1981 reageerde verzoekster op dit beroep op compensatie, stellende dat zij op 18 maart 1978 — dus nog vóór de inleiding van dit geding — haar eigen schadevordering op de Gemeenschap (die op dat ogenblik niet vaststond) had gecedeerd aan de vennootschap Curavest, gevestigd te Curaçao (Nederlandse Antillen). Zij betwistte bijgevolg de gestelde compensatie en vroeg het Hof de Gemeenschap te veroordelen het schadebedrag rechtstreeks aan Curavest als cessionaris van de vordering te betalen. Bij telex van 15 januari 1982 vroeg Curavest van haar kant het Hof om toelating om de plaats van Contifex (sedert 13 januari 1979 „DEKA" genoemd) als verzoekster in de onderhavige procedure te mogen innemen; voorts vorderde zij de veroordeling van de Gemeenschap tot betaling aan haar van een bedrag van omstreeks DM 312 000, plus rente. Bij beschikking van 22 september 1982 wees het Hof deze vordering tenslotte af en behield het zich het recht voor om tegelijk met zijn beslissing ten gronde uitspraak te doen over het verzoek van Contifex om de Gemeenschap te veroordelen de schadevergoeding rechtstreeks aan Curavest te betalen.

2. Ik onderzoek vooreerst de procesrechtelijke aspecten van de zaak. De Commissie werpt de niet-ontvankelijkheid van de vordering op, stellende dat Contifex al bij de instelling van het beroep geen schadevordering op de Gemeenschap meer had. Ik herinner eraan, dat in maart 1978 deze vordering, die toen nog onzeker was, door Contifex aan Curavest was gecedeerd. Welnu, betoogt de Commissie, het beroep is ingesteld op 10 november 1978; op dat ogenblik vorderde verzoekster dus erkenning van een recht dat aan een ander toebehoorde. Zij kan derhalve niet als procespartij optreden.

Deze exceptie is niet gegrond. Vaststaat dat het Hof in zijn tussenarrest van 4 oktober 1979 niet alleen de ontvankelijkheid van de vordering heeft erkend — zij het ook impliciet —, maar tevens de Gemeenschap heeft veroordeeld tot betaling van schadevergoeding aan Contifex. Kortom, over het bestaan van verzoeksters vordering is dus reeds uitspraak gedaan; wat in deze fase van de procedure nog betwist is, is het „quantum" van de vordering, en de eventuele gronden voor het tenietgaan van de verbintenis. Over het „quantum" zijn de partijen het eens; de vordering beloopt ongeveer DM 312 000. Maar, zoals gezegd, werpt de Commissie op, dat zij door schuldvergelijking is tenietgegaan; thans gaat het er dus juist om, vast te stellen of zij daadwerkelijk is tenietgegaan. Bij deze stand van zaken kan een verweer, dat gebaseerd is op de stelling dat verzoekster bij het instellen van haar beroep geen rechthebbende was, geen ingang vinden: aanvaarding ervan zou gelijkstaan met de ontkenning van het gezag van gewijsde.

3. Een tweede probleem van procesrechtelijke aard vloeit voort uit de memorie van Contifex van 17 november 1981. Daarin vordert verzoekster de Gemeenschap ertoe te veroordelen de schadevergoeding rechtstreeks aan Curavest, de cessionaris van de vordering, te betalen. Hiertegen werpt de Commissie drie verschillende verweermiddelen op. In de eerste plaats herinnert zij aan artikel 42, paragraaf 2, tweede alinea, van het Reglement voor de procesvoering, luidend als volgt: „Nieuwe middelen mogen in de loop van het geding niet worden voorgedragen, tenzij zij steunen op gegevens, hetzij rechtens of feitelijk, waarvan eerst in de loop van de schriftelijke behandeling is gebleken", en de conclusie die zij daaruit trekt, is rechtlijnig. Als, zo merkt zij op, het verzoek om de Gemeenschap te veroordelen tot betaling aan een ander persoon dan degene die de vordering heeft ingesteld, als een „nieuw middel" zou worden beschouwd, dan is dit middel verboden en kan het niet worden voorgedragen. In casu immers steunt de wijziging van de vordering op een situatie die reeds aan het begin van de procedure bestond, en daarvoor geldt de uitzondering van artikel 42 niet.

Dit argument lijkt mij aanvaardbaar. Vaststaat immers dat Contifex enkele maanden vóór het instellen van het beroep haar eigen vordering aan Curavest heeft gecedeerd. Men zou weliswaar kunnen tegenwerpen dat deze cessie, die in maart 1978 plaatsvond, pas na het instellen van het beroep aan de Commissie is meegedeeld; en men zou dan kunnen concluderen dat men, waar een dergelijke mededeling vereist is om de cessie aan de gedaagde te kunnen tegenwerpen, te doen heeft met een nieuw feit, zodat het mogelijk is „nieuwe middelen" voor te dragen, zoals voorzien in voornoemd artikel 42. Deze tegenwerping echter kan thans nog niet worden behandeld; zij vergt immers een uitspraak over de juridische regeling van de cessie van schuldvorderingen en dus over een probleem dat in wezen tot de grond van de zaak behoort.

Men kan zich overigens afvragen of de aanwijzing van een ander persoon aan wie moet worden betaald, eigenlijk wel een nieuw middel is, en niet eerder een echte wijziging van de eis. Indien dit laatste juist is, dan springt in het oog, dat het Reglement voor de procesvoering noch de voorwaarden noch de vorm van een dergelijke wijziging regelt, en dan

zou men dus, gelijk de Commissie duidelijk heeft gesteld, veeleer moeten aannemen dat een wijziging van eis, althans in het algemeen, ongeoorloofd is. Dit is ook mijn opvatting. Anderzijds hangt de onderstelde wijziging van eis ten nauwste samen met de cessie van de vordering door Contifex aan Curavest, en deze cessie vormt, zoals reeds gezegd, het fundamentele probleem van de zaak ten gronde. Ook de hier besproken exceptie houdt daarmee dus ten nauwste verband (het Hof zelf heeft dit in haar beschikking van 22 september jongstleden erkend), zodat het niet juist zou zijn ze thans te behandelen.

Ik geef evenwel toe, dat de twee formele hindernissen die ik noemde, wel te nemen zijn; maar dan zou er nog altijd een derde blijven, namelijk de bindende kracht van de „res iudicata". Wij zagen reeds, dat het tussenarrest van 4 oktober 1979 — in wezen beperkt tot de vraag „an debeatur" — het vorderingsrecht van verzoekster erkent: een arrest waarin tegelijk met de bepaling van het „quantum" een veroordeling wordt uitgesproken tot betaling aan een andere persoon, zou het gezag van deze uitspraak, waarin — dit zij herhaald — de begunstigde van de schadevergoeding reeds was aangewezen, miskennen.

4. Ik kom nu tot de grond van de zaak. Zoals bekend, is het Hof gevraagd te beslissen, of de schadevordering, waarvan het bestaan in het tussenarrest van 4 oktober 1979 is erkend, moet worden geacht te zijn tenietgegaan door compensatie met een andere vordering voor een hoger bedrag, die de Commissie op Contifex heeft.

Verzoekster betwist dat er schuldvergelijking kan plaatsvinden. Twee onderling samenhangende omstandigheden zouden beletten dat zij de schuldvordering doet tenietgaan:

a) de cessie van de schadevordering tussen Contifex en Curavest,

b) de onmogelijkheid voor de gecedeerde schuldenares (de Commissie) om zich tegenover de cessionaris (Curavest) op de schuldvergelijking te beroepen die zij wel kon doen gelden tegenover de cedent Contifex).

Ik herinner eraan dat de schuldvordering die niet aan Curavest zou kunnen worden tegengeworpen, die is welke de Duitse douane-instanties op Contifex hadden en vervolgens aan de Commissie hebben gecedeerd.

Tegenover dit verweer voert de Commissie aan, dat de cessie door Contifex aan Curavest nietig is. Zou immers deze nietigheid worden bewezen, dan zou Contifex de in geding zijnde vordering nooit hebben verloren en zou de Commissie zich daartegenover kunnen beroepen op compensatie met de vordering die haar door de Duitse instanties is gecedeerd. Daarmee zou de enige hindernis wegvallen die, volgens verzoekster, de compensatie belet, namelijk de positie van derde, die de rechthebbende op de schadevordering inneemt ten opzichte van de parallelle betrekking tussen de Commissie als cessionaris van de tweede vordering en Contifex als gecedeerde schuldenares.

Nietigheid dus van de cessie: maar op grond van welke oorzaak? Volgens de

Commissie zou Contifex „misbruik" hebben gemaakt van deze rechtsfiguur door ze aan te wenden om haar eigen schuldeisers en inzonderheid de Gemeenschap te benadelen. Deze stelling werpt mijns inziens twee vragen op: vooreerst, heeft de beweerde nietigheid een communautaire dan wel een nationale grondslag, en vervolgens, wat is de inhoud van de communautaire dan wel nationale regeling die in casu van toepassing is.

5. Met betrekking tot het eerste probleem stelt de Commissie dat misbruik van de cessie ten nadele van de eigen schuldeisers in de sfeer van de buitencontractuele aansprakelijkheid valt en dus binnen het toepassingsgebied van artikel 215 EEG-Verdrag. Deze stelling bevat een kern van waarheid, maar moet worden gepreciseerd aan de hand van de bijzondere kenmerken van het concrete geval. Herinneren wij eraan, dat de schuldvordering waarvoor het hier van belang is te bepalen welk recht de geldigheid (of de werking) van de cessie beheerst, de vordering is waarop verweerster zich ter compensatie beroept, en niet de vordering die verzoekster op haar heeft. De vraag die wij moeten stellen, is immers a) of de cessie van de schadevordering de invorderbaarheid van de door de Duitse douane-instanties aan de Commissie gecedeerde vordering tot terugbetaling van de restituties in gevaar heeft gebracht, en b) of, en desgevallend onder welke voorwaarden, die omstandigheid gevolgen heeft voor de overeenkomst waarbij de schadevordering is gecedeerd. Om nu te kunnen bepalen welk recht — nationaal of gemeenschapsrecht — de geldigheid (of de werking) van een dergelijke overeenkomst beheerst, moet worden onderzocht of de vordering tot terugbetaling van onverschuldigd of ten onrechte betaalde restituties al dan niet van gemeenschapsrechtelijke aard is. Ik meen dat zij een communautaire grondslag heeft en dat bijgevolg de nietigheidsgronden voor de cessie moeten worden gezocht in de beginselen van de communautaire rechtsorde. De stelling van de Commissie moet derhalve in het licht van deze gegevens worden gecorrigeerd.

Zoals ik reeds zei, betreft de vordering waarop verweerster zich ter compensatie beroept, de terugbetaling van uitvoerrestituties. Haar communautaire grondslag is te vinden in de verordeningsbepalingen op grond waarvan de nationale instanties — zij het ten onrechte — de betalingen hebben verricht, en, wat de terugvordering betreft, in artikel 8 van verordening nr. 729 van de Raad van 21 april 1970.

Laten wij deze bepaling eens bezien. Lid 1, eerste alinea, luidt: „De Lid-Staten treffen, overeenkomstig de nationale wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, de nodige maatregelen om: ... de ingevolge onregelmatigheden of nalatigheden verloren gegane bedragen terug te vorderen." In casu hadden de Duitse douane-instanties, na in de periode 1976-1977 aan Contifex uitvoerrestituties te hebben betaald ingevolge een dwaling nopens de aard van de produkten te wijten aan het frauduleus gedrag van de begunstigde, besloten deze krachtens voormelde bepaling terug te vorderen. Volgens vaste rechtspraak van het Hof nu dienen de organen van de Lid-Staten, die in het kader van het beheer van de communautaire landbouwinterventiestelsels

tot taak hebben de ten onrechte betaalde bedragen terug te vorderen, zich slechts aan de desbetreffende nationale wettelijke regelingen te houden „voor zover dit voor de uitvoering van de gemeenschapsbepalingen nodig is en de draagwijdte en de doeltreffendheid van het gemeenschapsrecht door de toepassing van deze nationale bepalingen niet worden geschaad" (arrest van 6 mei 1982, gevoegde zaken 146, 192 en 193/81, BayWa AG e.a., Jurispr. 1982, blz. 1503).

In die zaak had het Hof te beslissen of de communautaire bepalingen inzake de terugvordering van in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (zie voormeld artikel 8) ten onrechte betaalde bedragen, de Lid-Staten tot die terugvordering verplichten dan wel hen enkel daartoe de bevoegdheid geven en het aan de (nationale) wettelijke regelingen overlaten te „bepalen dat de beslissing van geval tot geval aan het oordeel van de bevoegde nationale instantie wordt overgelaten" (ibid. r.o. 27). Het Hof besliste, dat de gemeenschapsbepaling „de ... nationale instanties uitdrukkelijk verplicht, ten onrechte of op onregelmatige wijze betaalde bedragen terug te vorderen", en dat deze daarbij niet „over een discretionaire bevoegdheid beschikken ten aanzien van de vraag of de terugvordering van ... gemeenschapsgelden doelmatig is" (ibid. r.o. 30). Dit oordeel is gebaseerd op het gelijkheidsbeginsel en op de regel dat het gemeenschapsrecht op eenvormige wijze moet worden toegepast. Het Hof verklaarde immers, dat „een tegengestelde uitlegging afbreuk zou doen aan de gelijke behandeling van ondernemingen in de verschillende Lid-Staten alsook aan de toepassing van het gemeenschapsrecht, die voor zover mogelijk binnen de gehele Gemeenschap gelijk moet zijn" (ibid. r.o. 30 in fine). Dit zijn duidelijke woorden, die de meest recente uitdrukking vormen van een al vaste regel; ik herinner onder meer aan de eerdere arresten van 5 maart 1980, zaak 265/78, Ferwerda, Jurispr. 1980, blz. 617; 12 juni 1980, zaak 130/79, Express Dairy Foods, Jurispr. 1980, blz. 1887; 12 juni 1980, gevoegde zaken 119 en 126/79, Lippische Hauptgenossenschaft, Jurispr. 1980, blz. 1863.

Een verder argument voor mijn lezing van artikel 8 is echter te vinden in het arrest van 28 juni 1977 (zaak 118/76, Balkan, Jurispr. 1977, blz. 1177). Met betrekking tot de taakverdeling tussen de Gemeenschap en de Lid-Staten bij de heffing van monetair compenserende bedragen verklaarde het Hof daar, dat de nationale overheid een nationale bepaling niet mag toepassen wanneer „daardoor in de draagwijdte van de gemeenschapsrechtelijke bepalingen [...] wijziging wordt gebracht" (inzonderheid r.o. 5). In zijn conclusie in de zaak-BayWa drukte de advocaat-generaal zich in dezelfde zin uit door te stellen dat toepassing van een nationale bepaling verboden is „wanneer daardoor de werking van gemeenschapsbepalingen zou worden gewijzigd."

Uit dit alles valt dus af te leiden dat de ter compensatie ingeroepen schuldvordering gedeeltelijk door communautaire voorschriften wordt beheerst, dat wil

zeggen door een regeling, die zoals eenieder weet, voorrang heeft boven ervan afwijkende nationale bepalingen. De hier relevante voorschriften, die kunnen worden samengevat in de verplichting voor de nationale instanties om de onverschuldigd of op onregelmatige wijze betaalde bedragen terug te vorderen, hebben tot doel te waarborgen dat de communautaire aanspraken in alle Lid-Staten gelijkelijk kunnen worden gerealiseerd. Kort gezegd, door eenvormige rechtstoepassing moet — zoals ik reeds zei bij de weergave van het standpunt van het Hof — de gelijke behandeling van de betrokken handelaars worden verzekerd.

Wat betekenen die beginselen nu voor het probleem dat ons hier bezighoudt? Zij verlangen, mijns inziens, dat een schuldvordering die op gemeenschapsrechtelijke grondslag berust, overal binnen de gemeenschappelijke markt in dezelfde mate invorderbaar is. De debiteur van een geldschuld biedt, zoals bekend, zijn schuldeisers een soort algemene waarborg in de vorm van zijn vermogen. Dezelfde gedachte wordt vaak ook aldus uitgedrukt, dat de schuldenaar niet meer meester is over zijn eigen goederen, in die zin dat hij, indien hij niet betaalt, moet toelaten dat zijn schuldeiser er beslag op legt. Dit is een algemene regel, die aan de rechtsstelsels van alle Lid-Staten gemeen is: in beginsel zal hij dus ook toepassing moeten vinden ten aanzien van schuldvorderingen met een communautaire grondslag. Zou dit niet het geval zijn — en zou het in de gehele Gemeenschap niet op dezelfde wijze het geval zijn — dan zou de schuldvordering zelf substantieel worden aangetast.

Eén ding echter is zeker: de invorderbaarheid van een schuldvordering kan in gevaar komen door beschikkingsdaden van de schuldenaar. Dit nu is in casu gebeurd: door haar schadevordering op de Commissie te cederen, heeft Contifex zich van een gedeelte van haar eigen vermogen ontdaan en daardoor het de Commissie moeilijker, om niet te zeggen onmogelijk gemaakt, het bedrag dat Contifex haar op haar beurt verschuldigd was, in te vorderen: In dit verband zijn echter ook de gevolgen van belang, die de eventuele verschillen tussen de nationale regelingen kunnen hebben voor de invorderbaarheid van op het gemeenschapsrecht berustende schuldvorderingen, voor zover het gaat om de aan de schuldeisers geboden bescherming tegen beschikkingsdaden van de schuldenaar. Het is immers denkbaar dat zij aanleiding geven tot ongelijke behandeling van de schuldenaars en, anderzijds, de eenvormige toepassing van de gemeenschapsbepalingen inzake de terugvordering van onverschuldigd of op onregelmatige wijze betaalde bedragen beletten.

In het geval nu van deze speciale beschikkingsdaad — de cessie van een schuldvordering — treden bedoelde verschillen bijzonder duidelijk en scherp aan het licht. Terwijl immers voor de werking van de cessie jegens de gecedeerde schuldenaar naar — bijvoorbeeld — Italiaans en Frans recht vereist is, dat de cessie hem wordt meegedeeld, kan zij volgens, onder meer, Duits recht aan de schuldenaar worden tegengeworpen zonder dat daarvan aan deze enige bekendheid is gegeven. Volgens eerstbedoelde rechtsstelsels kan de gecedeerde schuldenaar tegenover de cessionaris dezelfde excepties opwerpen als hij tegenover de cedent zou hebben gehad, tenminste wanneer het gaat om excepties gebaseerd op rechten die na de cessie, maar vóór de mededeling daarvan zijn verworven.

Volgens rechtsstelsels van de tweede groep daarentegen kan de gecedeerde schuldenaar, althans in het algemeen, geen enkele exceptie opwerpen die is gebaseerd op na de overdracht verworven rechten. De conclusie ligt voor de hand: de gecedeerde schuldenaar die tevens schuldeiser is van de cedent, geniet in Duitsland niet dezelfde bescherming als in Italië of in Frankrijk. En niet minder duidelijk is dat, wanneer zijn schuldvordering een gemeenschapsrechtelijke grondslag heeft, deze verschillende bescherming uiteindelijk de invorderbaarheid zelf van zijn vordering beïnvloedt.

Derhalve dringt zich de vraag op, of het gemeenschapsrecht aan de toepassing van de nationale rechtsstelsels een grens stelt, die een uitvloeisel is van de algemene beginselen die die stelsels gemeen hebben, en dankzij welke de bezwaren die ik noemde, kunnen worden vermeden. Een aanwijzing in die zin is te vinden in 's Hofs arrest van 4 oktober 1979 (zaak 238/78, Ireks-Arkady, Jurispr. 1979, blz. 2955). De verzoekster in die zaak had tegen de Commissie en de Raad een beroep tot schadevergoeding ingesteld — evenals in de onderhavige procedure gebaseerd op het feit dat haar uitvoerrestituties waren onthouden — en het desbetreffende vorderingsrecht aan een derde gecedeerd. De Commissie stelde dat de vordering niet-ontvankelijk was op grond dat een dergelijke cessie ongeoorloofd is wegens de mogelijkheid van misbruik. De exceptie werd verworpen omdat de cessie bleek te zijn verricht ten gunste van een vennootschap die tot hetzelfde concern behoorde na een herstructurering binnen dit concern, maar het Hof verklaarde in algemene bewoordingen, dat „wanneer misbruik van cessie niet behoeft te worden gevreesd, door de cessionaris een schadeclaim (kan worden) ingediend en geldend gemaakt" (r.o. 5).

Het is voor ons van groot belang dat het Hof in het gevaar voor misbruik een grens heeft gezien voor de cessie van schuldvordering, zonder dit beginsel volgens de collisieregels van het internationaal privaatrecht aan de rechtsorde van een bepaalde Lid-Staat te ontlenen. Mijns inziens moet men ervan uitgaan dat het Hof met de aangehaalde formule op een communautair misbruikbegrip heeft gedoeld, dat kan worden afgeleid uit de beginselen die de rechtsstelsels der Lid-Staten gemeen hebben. In die zin bevestigt het arrest-Ireks-Arkady het verband tussen de communautaire grondslag van de schuldvordering en de communautaire beginselen die de invorderbaarheid ervan moeten waarborgen.

Er zij evenwel op gewezen, dat het een te grote stap is om uit deze premissen te concluderen tot een communautaire regeling van de cessie van schuldvorderingen. Men dient immers te onderscheiden tussen bijzondere regels die op de cessie van toepassing zijn (inhoudelijke voorschriften en vormvoorschriften), en algemene regels die erop gericht zijn de voldoening van een op het gemeenschapsrecht berustende schuldvordering te verzekeren. De eerste kunnen slechts in het interne recht van elke staat worden gevonden. Ik herinner aan wat advocaat-generaal Capotorti hierover heeft gezegd in zijn conclusie in de zaak-Ireks-Arkady (zie vooral blz. 2986 en 2987): het feit dat de cessie een vorderingsrecht tot

voorwerp heeft, dat zijn oorsprong vindt in een onrechtmatige daad van de Gemeenschap, brengt — zo zei hij — nog niet mee „dat er tussen de cessie ... en het onrechtmatig handelen ... een zo eng en rechtstreeks verband ontstaat, dat contractueel handelen in privaatrechtelijke zin binnen de werkingssfeer van het niet-contractuele aansprakelijkheidsrecht der Gemeenschap zou komen te vallen" (ibid., blz. 2986, in fine). Zoals ik evenwel zei, is de situatie in ons geval anders: ons probleem bestaat erin, uit de regelingen van de Lid-Staten de grondbeginselen te distilleren die de invorderbaarheid van de schuldvorderingen waarborgen en inzonderheid de schuldeiser beschermen tegen beschikkingsdaden waardoor de schuldenaar zijn eigen vermogenstoestand verzwakt.

Tenslotte wil ik nog een ander argument van algemene aard noemen, dat eveneens pleit voor de hier voorgestane communautaire oplossing. De tegenovergestelde oplossing, die uitsluitend van het nationale recht uitgaat ter bepaling van de geldigheid (of de werking) van de cessie, zou de instellingen immers verplichten zich daartoe tot de nationale rechter in de verschillende landen te wenden, waarmee de zaak aan de rechtsmacht van het Hof zou worden onttrokken. Deze hypothese lijkt mij weinig aantrekkelijk, niet alleen wegens het bekende beginsel van de proceseconomie, maar ook omdat de nationale rechter dan kennis zou moeten nemen van een materie die, zoals ik reeds heb verduidelijkt, een dubbele communautaire grondslag heeft: met betrekking tot de in rechte geldend gemaakte vordering (die gebaseerd is op artikel 215 EEG-Verdrag) en bovendien met betrekking tot de hogere schuldvordering die ter compensatie wordt ingeroepen.

6. Thans moet nog worden vastgesteld — wel te verstaan rekening houdend met de bijzondere kenmerken van het onderhavige geval —, welke gemeenschappelijke beginselen ter bescherming van de schuldeisers beperkingen stellen aan het recht om over zijn vermogen te beschikken en inzonderheid schuldvorderingen te cederen.

In dit verband is er mijns inziens één verschijnsel dat bijzondere aandacht verdient: de bedrieglijke benadeling van de schuldeisers. Op grond daarvan kunnen beschikkingsdaden van de schuldenaar, waaruit voor subjecten aan de actiefzijde van de verbintenis nadeel voortvloeit, met een actio Pauliana worden bestreden en nietigverklaard. Deze rechtsfiguur is bekend in alle of nagenoeg alle rechtsstelsels van de „Napoleontische" familie. Ik herinner aan artikel 1167 van het Franse burgerlijk wetboek, dat de schuldeisers toestaat „op te komen tegen de handelingen die hun schuldenaar heeft verricht met bedrieglijke benadeling van hun rechten"; in het Belgische en het Luxemburgse burgerlijk wetboek is deze regel onder hetzelfde artikelnummer overgenomen; ingevolge artikel 2901 van het Italiaanse burgerlijk wetboek „kan de schuldeiser vorderen dat de daden van beschikking waardoor de schuldenaar zijn eigen vermogen verarmt, jegens hem zonder gevolg worden verklaard". Een overeenkomstige rechtsvordering is ook bekend in het Deense, het Nederlandse en het Griekse recht, terwijl het Duitse recht een rechtsmiddel verleent dat grotendeels hetzelfde doel heeft. Ik bedoel § 3, lid 1, sub 1, van het Anfechtungsgesetz, volgens welke handelingen die een schuldenaar heeft verricht met de aan de wederpartij bekende bedoeling om zijn eigen schuldeisers te benadelen, kunnen worden nietigverklaard.

De Engelse regeling wijkt niet af van dit stramien. Zij voorziet immers dat overdrachten van schuldvorderingen (en van andere goederen), verricht ter bedrieglijke benadeling van de schuldeisers, op verzoek van de benadeelden kunnen worden nietigverklaard.

Wanneer ik deze gegevens vermeld, is het natuurlijk geenszins mijn bedoeling een soort algemeen cessieverbod te construeren en evenmin de grootste gemeenschappelijke deler te vinden van de regels die de actio Pauliana beheersen. Iedereen weet dat de overdracht van schuldvorderingen, met inbegrip van de vorderingen voortspruitende uit onrechtmatige daad, naar gemeenschapsrecht geoorloofd is; wij behoeven slechts te herinneren aan het al meermaals aangehaalde arrest-Ireks-Arkady. Het is eveneens bekend dat de actio Pauliana een rechtsmiddel is dat uitsluitend voor de nationale rechter kan worden ingeroepen en door het nationale recht wordt beheerst. Mijn bedoeling is een andere en wel bepaald: ik wil nagaan welke fundamentele beginselen aan dit rechtsmiddel ten grondslag liggen, en daarmee rekening houden bij de oplossing van het onderhavige geval. Met andere woorden, ik wil de grenzen bepalen (wel te verstaan: de grenzen die door het gemeenschapsrecht worden gesteld) waarbinnen partijen schuldvorderingen kunnen cederen.

Het grondbeginsel nu waarop de actio Pauliana en de overeenkomstige vorderingen in het Duitse en het Engelse recht berusten, ligt besloten in het welbekende adagium „fraus omnia corrumpit". Dit beginsel is evenwel afhankelijk van twee voorwaarden: a) de schuldenaar moet zich bij het verrichten van de beschikkingsdaad tenminste bewust zijn geweest van het nadeel dat hij daardoor aan de belangen van de schuldeiser toebrengt, b) dit bewustzijn (of „scientia damni") moet ook bij de derde verkrijger aanwezig zijn. De regel „fraus omnia corrumpit" vindt immers haar beperking in de bescherming van de derde te goeder trouw.

7. Passen wij deze beginselen nu toe op het onderhavige geval. Zoals wij zullen zien, leidt het onderzoek van de stukken tot de slotsom, dat Contifex, toen zij haar eigen schadevordering aan Curavest cedeerde, wist dat zij daardoor de belangen van de schuldeisers en inzonderheid van de Duitse fiscus (in wiens plaats de Commissie later is getreden) in gevaar zou brengen. Een overeenkomstige, zo niet identieke wetenschap moet bij de cessionaris worden verondersteld.

Tot deze overtuiging brengt mij een hele reeks goeddeels overeenstemmende en veelzeggende aanwijzingen. Laten wij daartoe, aan de hand van de aan het Hof voorgelegde stukken en de door de partijen ter terechtzitting verstrekte aanwijzingen, de geschiedenis van Contifex, haar activiteiten en haar banden met Curavest nog eens doornemen.

Opgericht vóór 1973, houdt de onderneming, die in deze geschiedenis de hoofdrol speelt, Contifex Getreideprodukte GmbH & Co. KG, zich bezig met de verwerking van en de groothandel in granen. Zij heeft de rechtsvorm van een commanditaire vennootschap, waarin een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, Contifex Getreideprodukte GmbH, beherend vennoot en twee natuurlijke personen, Dietrich en Rudolf Kirstein, stille vennoten zijn. Deze laatsten hebben beide een aandeel van 50 % in het maatschappelijk kapitaal, dat DM 1 000 000 bedraagt, terwijl de derde vennoot, de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid dus, niet deelneemt in het kapitaal. Op 3 maart 1978 besluit de ven-

nootschap tot liquidatie over te gaan, en zij wijst haar vennoot Dietrich Kirstein aan als vereffenaar: de balans over 1977 en het daaraan gehechte rapport van de bedrijfsaccountant (als bijlage gevoegd bij verzoeksters memorie van 28 oktober 1982) tonen immers aan dat de vennootschap vanaf 1973 aanzienlijke verliezen heeft geleden (DM 1 665 000 in 1976 en 2 264 000 in 1977). De vereffenaar sluit met de schuldeisers van de vennootschap een buitengerechtelijk liquidatieakkoord met boedelafstand, ingevolge waarvan zij slechts 25 % ontvangen van hetgeen hun toekomt. Uit de brief van 31 juli 1978 van de advocaat Jakob, de deskundige die voor rekening van de vereffenaar de onderhandelingen over het liquidatieakkoord heeft gevoerd, blijkt dat:

a) 77 schuldeisers zich hadden gemeld, die tezamen een totaal bedrag van ongeveer DM 1 267 000 te vorderen hadden;

b) zij op 31 juli 1978 allen het liquidatieakkoord a rato van 25 % hadden aanvaard,

c) dat de betalingen zouden worden verricht vóór 31 oktober van hetzelfde jaar.

Er is geen reden eraan te twijfelen dat dit akkoord daadwerkelijk is uitgevoerd.

Tot de schuldeisers van de vennootschap behoorde ook Curavest; haar beheerders hadden Contifex in 1976 immers een bedrag van HFL 900 000 geleend (verzoekster heeft een afschrift van een uittreksel van het desbetreffende contract overgelegd: zie bijlage bij de reeds genoemde memorie van 28 oktober 1982). Curavest behoort echter niet tot de 77 schuldeisers die het buitengerechtelijk liquidatieakkoord hebben aanvaard. Contifex trof met haar een andere regeling: zij cedeerde haar op 18 maart 1978 de — zoals gezegd toen nog niet vaststaande — vordering op de Commissie tot vergoeding van de schade wegens niet-betaling van uitvoerrestituties. Deze vordering werd in de cessieakte op DM 260 000 geschat (zie de brief van de advocaten Lassner en Wübbena van 26 oktober 1982). Overbodig te zeggen dat dit de schuldvordering is waarom het in casu gaat.

Maar het bestaan van Contifex wordt nog door andere voorvallen getekend. Met bedrieglijke praktijken slaagde zij erin, in de jaren 1976 en 1977 van de Duitse douane-instanties een bedrag van ongeveer DM 5 000 000 aan niet-verschuldigde uitvoerrestituties los te krijgen. Dit blijkt onder meer uit een brief, door de Duitse minister van Financiën op 26 augustus 1981 aan de Commissie gericht (bijlage bij de memorie van de Commissie van 7 oktober 1981). In de eerste helft van 1979 stelde het Openbaar Ministerie, dat van deze feiten op de hoogte was gebracht, een onderzoek in bij Dietrich Kirstein als verantwoordelijke persoon van Contifex. Dit liep uit op een strafzaak en een veroordeling. Het desbetreffende vonnis van het Landgericht Oldenburg, gedateerd 20 februari 1981, is door de Commissie ter terechtzitting overgelegd. Op 18 maart 1980 besloten de Duitse douane-instanties de ten onrechte aan Contifex betaalde bedragen terug te vorderen, en op 10 augustus 1981 cedeerden zij deze vordering aan de Commissie. Ook hier behoeft niet te worden verduidelijkt dat dit de vordering is waarop een beroep wordt gedaan ter compensatie van verzoeksters schadevordering.

8. Alle gegevens en feiten die ik heb genoemd, sluiten elke twijfel nopens de

„scientia damni", zo niet de „animus nocendi" van Contifex uit. Zij wist immers, dat de cessie van haar schadevordering aan Curavest de belangen van de Duitse fiscus zou schaden, die, na de ontdekking van het bedrog waarvan hij het slachtoffer was geworden, stellig vroeg of laat het onverschuldigd betaalde zou terugvorderen. Hoewel deze vordering op dat ogenblik nog onzeker was, zowel met betrekking tot de vraag *of* er verschuldigd was, als met betrekking tot de vraag *hoeveel* er verschuldigd was, vormde zij niettemin, afgezien van de bedragen betaald aan de 77 schuldeisers die het buitengerechtelijk liquidatieakkoord hadden aanvaard (en die, zoals de vertegenwoordiger van de Commissie ter terechtzitting heeft opgemerkt, waarschijnlijk afkomstig waren van de op bedrieglijke wijze verkregen uitvoerrestituties) het enige waardeerbare actief waarover de vennootschap beschikte. Door deze schuldvordering — en dus, ik herhaal het, het enige vaste actief waarop kon worden gerekend — af te staan, heeft de vennootschap haar solvabiliteit in aanzienlijke mate verminderd. Dit kon niet anders dan nadelig zijn voor de fiscus.

Maar — zoals de vertegenwoordigers van de Raad en van de Commissie hebben beklemtoond — de kwade trouw van Contifex blijkt vooral uit de strafzaak, die met de veroordeling van Kirstein eindigde. Hij werd vervolgd omdat hij op bedrieglijke wijze — namelijk door de analysemonsters van de goederen te verwisselen — uitvoerrestituties had verkregen voor produkten die niet aan de te stellen eisen voldeden. Kirstein en zijn vennootschap wisten dus, dat zij door hun vordering te cederen, de Commissie als potentieel rechtverkrijgende van de Duitse douane-instanties zouden beletten zich te beroepen op compensatie tussen de vordering van Contifex en de vordering tot terugbetaling van de ten onrechte uitgekeerde uitvoerrestituties.

Bovendien is de houding van Contifex in dit geding dusdanig dubbelzinnig geweest, dat zij mijns inziens een bevestiging vormt van de kwade trouw die ook de geldigheid van de cessie aan Curavest aantast. Een eerste voorbeeld van dubbelzinnigheid bestaat hierin, dat verzoekster, hoewel zij haar eigen schadevordering reeds op 18 maart 1978 had gecedeerd, op 10 november 1978 op eigen naam op grond van die vordering beroep instelde tegen de Commissie. Pas veel later, en wel op 3 april 1981, besloot zij verweerster van de cessie op de hoogte te stellen. Waarom deze twee jaar van stilzwijgen of, duidelijker gezegd, van verheimelijking? Waarom dit zo dubbelzinnige procesgedrag? Ik zie slechts één redelijke verklaring: Contifex hoopte haar vordering te innen zonder dat een beroep zou worden gedaan op compensatie met de communautaire vordering van de Duitse instanties; en toen zij deze kans zag verdwijnen omdat er een strafrechtelijk onderzoek was ingesteld en dit voortgang boekte, besloot zij de cessie bekend te maken. Zij deed dit uiteraard in de overtuiging dat de tweede vordering, zelfs al zou zij aan de Commissie worden gecedeerd, door deze laatste nooit jegens Curavest ter compensatie zou kunnen worden ingeroepen.

Wij weten immers, dat de gecedeerde schuldenaar zich naar Duits recht enkel op compensatie kan beroepen wanneer zijn vordering vóór de cessie is ontstaan of ten laatste voordat hij daarvan kennis heeft gekregen (zie § 406 BGB); welnu,

dit is in casu niet het geval, aangezien de Commissie haar vordering op 18 augustus 1981 heeft verworven, terwijl de cessie aan Curavest dateert van 18 maart 1978 en de Commissie hiervan op 4 april 1981 kennis heeft gekregen. Dit is de datum die men in aanmerking dient te nemen ter bepaling van het tijdstip waarop Curavest ook jegens de gecedeerde schuldenaar als schuldeiser van de nieuwe vordering moet worden beschouwd. Men herinnere zich in elk geval, dat naar Duits recht, anders dan in de rechtsstelsels die op de Code Napoleon zijn gebaseerd — zoals uiteraard het Franse, maar ook het Belgische en vooral het Italiaanse — de cessie aan de schuldenaar kan worden tegengeworpen zonder dat men ze hem moet meedelen of aan andere voorwaarden moet voldoen (cfr. § 398 BGB).

De tweede en niet minder zwaarwegende dubbelzinnigheid bestaat hierin: wij weten dat Contifex op 3 maart 1978 in liquidatie is gegaan; dit is noch in het inleidend verzoekschrift (waar de benaming van de vennootschap niet werd gevolgd door de letters „i.L." van „in Liquidation") noch later kenbaar gemaakt. Pas na het tussenarrest van 4 oktober 1979 heeft zij dit meegedeeld. Daarbij komt nog, dat Contifex per 13 januari 1979 haar naam in „DEKA" heeft veranderd, maar dit pas veel later, namelijk bij memorie van 17 november 1981, aan het Hof heeft meegedeeld. Deze verzwijgingen, dit gebrek aan openheid en oprechtheid zijn, mijn inziens, het zoveelste bewijs dat de cessie aan Curavest eigenlijk is verricht ter bedrieglijke benadeling van de schuldeisers, en inzonderheid van de Duitse fiscus. Waarom zou de vennootschap het feit dat zij in liquidatie was, immers willen verzwijgen tenzij om de Duitse instanties niet te alarmeren, waaraan de Commissie — alleen al wegens de communautaire oorsprong van haar vordering medebelanghebbende — die informatie had kunnen doorspelen. Waarom de nieuwe firmanaam niet aan het Hof meedelen tenzij om dezelfde of overeenkomstige redenen?

De conclusie moet dus zijn, dat Contifex, toen zij haar schadevordering op de Gemeenschap cedeerde, handelde met het doel of tenminste in de wetenschap haar eigen vermogenspositie is te verzwakken en daarmee de belangen van haar schuldeisers te benadelen.

9. Ik kom thans tot de positie van Curavest en begin met de lening tot terugbetaling waarvan de cessie werd verricht. Zoals gezegd, werd deze lening in augustus 1976 verstrekt voor een bedrag van HFL 900 000. Dit blijkt uit een uittreksel van de desbetreffende overeenkomst, een uittreksel — en dit doet de eerste twijfel rijzen aan de echtheid van de zaak — dat meer dan één vraag opwerpt. Zoals de Commissie en de Raad hebben beklemtoond, is het immers onbegrijpelijk (en er is ook geen verklaring voor gegeven) waarom niet de gehele overeenkomst is overgelegd. Bovendien bestaat er geen eenstemmigheid over de datum waarop de overeenkomst is gesloten: 25 augustus 1976 volgens het accountantsrapport over de balans van 1977, en 24 september 1977 volgens verzoeksters memorie van 28 oktober 1982.

Daarbij komen nog de werkelijk verontrustende aspecten van de aangelegenheid. Het eerste springt al aanstonds in het oog: de economische situatie van

Contifex — die, zoals wij weten, sedert 1973 steeds zwaardere verliezen had geleden — had op zijn minst een zo hoge lening moeten afraden. Maar er is meer: de lening werd verstrekt in omstandigheden die een bijzonder groot risico opleverden. Blijkens het accountantsrapport over de balans van 1977 bestond de zekerheid die Curavest verkreeg, enkel in het machinepark, geschat op DM 569 984. En bovendien gaat het om een zekerheid van derde rang, aangezien op deze goederen een recht van voorrang was verleend aan twee kredietinstellingen, namelijk de „Bremer Landesbank" en de „Bank für Gemeinwirtschaft". Wat de terugbetalingsvoorwaarden betreft, merken wij voorts op, dat de overeenkomst (althans het aan het Hof overgelegde uittreksel) niets bepaalde over het tijdstip van terugbetaling; er is enkel sprake van een rente van 9 % en van betaling in driemaandelijkse termijnen. Het is in elk geval een feit dat op de balans de Curavest-lening onder de verplichtingen op middellange termijn wordt opgevoerd, met de vermelding dat de desbetreffende schuld op 1 januari 1977 DM 860 000 bedroeg en op 31 december van hetzelfde jaar DM 930 000; in de loop van die twaalf maanden had Contifex derhalve geen enkele terugbetaling verricht, noch van kapitaal noch van rente.

Zo aan dit alles enige waarde moet worden gehecht, valt het mijns inziens mogelijk te betwisten dat de Curavest-lening werd verstrekt om redenen die de betrokkenen liever verzwijgen en die in elk geval niet duidelijk zijn. Deze lening, waaraan zeer hoger risico's en geen enkele serieuze tegenprestatie waren verbonden, beantwoordt in geen enkel opzicht aan de commerciële logica, of liever, aan de normen van een correct en ervaren handelaar. Als verklaring hiervoor kan men niet anders dan veronderstellen dat de betrekkingen tussen beide vennootschappen nog troebeler en nog meer verwikkeld waren dan de stukken laten vermoeden.

Laten wij thans de voorwaarden van de cessie van de betwiste schuldvordering onderzoeken. De overeenkomst werd, zoals reeds meermaals gezegd, gesloten op 18 maart 1978. Op die dag was Contifex reeds in liquidatie. Deze omstandigheid kon Curavest niet onbekend zijn en had haar tot grote voorzichtigheid moeten aanzetten bij de verwerving van een bron van inkomsten, die, ofschoon nog onzeker, niettemin een actiefpost vormde, ja zelfs de enige echte actiefpost in het vermogen van de cedente, als het waar is dat de gelden waarmee zij de andere schuldeisers betaalde, vermoedelijk of tenminste gedeeltelijk afkomstig waren van de op bedrieglijke wijze verkregen uitvoerrestituties. Curavest schrikt er evenwel niet voor terug, in dergelijke verdachte omstandigheden de cessieovereenkomst te sluiten; zij verwerft daarmee een vordering buiten het buitengerechtelijk liquidatieakkoord om, en bovendien maanden vóór zij komt vast te staan. Plaatst men deze houding tegenover de voorwaarden van de lening tot terugbetaling waarvan de cessie werd verricht, dan kan men er onmogelijk onderuit deze laatste wegens kwade trouw als nietig te beschouwen. Ter terechtzitting hebben de vertegenwoordigers van de Commissie en van de Raad zich trouwens onomwonden in die zin uitgesproken.

10. Op dit punt aangekomen, kan de conclusie mijns inziens niet anders zijn dan dat Curavest, toen zij de schadevordering verwierf, wist dat de Gemeenschap de schadevergoeding zou moeten

betalen zonder zich ter compensatie op een andere vordering te kunnen beroepen. Het gaat hier dus om een „wederrechtelijke" cessie, omdat zij is verricht ter bedrieglijke benadeling van de schuldeisers. Volgens een algemeen beginsel dat de Lid-Staten gemeen hebben en waarop het Hof in zijn arrest-Ireks-Arkady „in apicibus" heeft gewezen, heeft dit op zijn minst tot gevolg dat zij niet kan worden tegengeworpen aan de Europese Economische Gemeenschap als gecedeerde schuldenares. Daar vloeit — voor zover hier nog van belang — onder meer ook uit voort, dat Contifex' verzoek om de vordering te wijzigen en Curavest als begunstigde van de schadevergoeding aan te wijzen (zie paragraaf 3 hierboven) geen zin meer heeft.

De ongeldigheid van de cessies heeft tot gevolg dat de Gemeenschap zich er terecht op kan beroepen, dat de schadevordering van Contifex wordt gecompenseerd door de hogere vordering die de Duitse douane-instanties aan de Commissie hebben gecedeerd. De compensatie doet vervolgens verzoeksters vordering tenietgaan.

11. Gelet op het voorgaande, geef ik het Hof in overweging om, in zijn uitspraak op het beroep, op 10 november 1978 door de vennootschap Contifex Getreideprodukte GmbH & Co. KG (i.L.), sedert 13 januari 1979 DEKA genoemd, ingesteld tegen de Commissie en de Raad van de Europese Gemeenschappen, te verklaren dat verzoeksters vordering door schuldvergelijking teniet is gegaan, en bijgevolg het beroep te verwerpen.

Wat de kosten betreft, acht ik het juist dat deze ten laste komen van Contifex, die op het enige punt dat thans in geschil is — namelijk het tenietgaan van de schuldvordering door compensatie —, in het ongelijk is gesteld. Verzoeksters uiterst dubbelzinnige houding lijkt mij daartoe alle aanleiding te geven.